

การจัดการดินหลังน้ำท่วมในนาข้าว

การเกิดสภาวะน้ำท่วมพื้นที่นาข้าว อาจเกิดได้ 2 กรณี คือจากฝนตกหนักน้ำไหลบ่าท่วมฉับพลัน หรือน้ำท่วมขังเป็นระยะเวลานาน ผลกระทบและความเสียหายที่เกิดขึ้น ส่งผลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของข้าว ดังนั้นหลังจากน้ำลดลงระดับปกติจึงควรมีการจัดการดินที่เหมาะสมกับการปลูกข้าว ซึ่งความรุนแรงของความเสียหายขึ้นกับระยะเวลาการเจริญเติบโตของข้าว ความลึกของน้ำ และระยะเวลาการท่วมขัง ดังนี้

ความเสียหายของข้าวหลังจากน้ำท่วม

1. **ระยะต้นอ่อนที่อายุน้อยกว่า 30 วัน** ถ้าท่วมเกิน 10 วัน ข้าวลอยและแช่น้ำเน่าเสียหายทั้งหมด
2. **ระยะแตกกอ** น้ำท่วมมิดยอดเกิน 1-2 สัปดาห์ ข้าวแช่น้ำเน่าตาย กรณีข้าวโพลพินพินน้ำ หลังน้ำลดจะทำให้ต้นข้าวหักล้ม
3. **ระยะเกิดช่อดอก** ทำให้ชะงักการเกิดช่อดอกเป็นผลให้เมล็ดลีบในระยะหลัง
4. **ระยะใกล้ออกดอก** รวงจะโพลไม่พินทาบใบ
5. **ระยะออกดอก** จะทำให้เมล็ดข้าวลีบ
6. **ระยะใกล้เก็บเกี่ยว** ถ้าน้ำท่วมขังนาน ข้าวจะลึ่มและเมล็ดข้าวงอกเน่า

ผลกระทบต่อคุณสมบัติของดินหลังน้ำท่วม

ในขณะที่น้ำท่วมขังในระดับสูง ดินจะอิ่มด้วยน้ำ ทำให้ดินขาดอากาศ และเกิดปฏิกิริยาทางเคมีบางอย่างก่อให้เกิดสารประกอบอินทรีย์ เช่น กรดบูตริก และไฮโดรเจนซัลไฟด์ ซึ่งเป็นพิษต่อต้นข้าว หลังน้ำลดควรรีบระบายออกแล้วปล่อยให้ดินแห้ง นอกจากนี้ปริมาณอินทรีย์วัตถุ จุลินทรีย์หน้าดิน และธาตุอาหารจะลดลงจากบริเวณที่ถูกกระแสน้ำพัดพาไป แต่จะเพิ่มขึ้นในที่พื้นที่ลุ่มต่ำจึงควรปลูกพืชพัก หรือพืชไร่ในพื้นที่ดังกล่าว เนื่องจากมีธาตุอาหารพืชสะสมอยู่ในตะกอน

แนวทางการจัดการดินในนาหลังน้ำท่วม

1. นาข้าวระยะแตกกอ

- ลดระดับน้ำในแปลงนา โดยระบายน้ำออกให้ยอดโพล์พ้นน้ำ
- เมื่อน้ำลดสู่สภาวะปกติ คอบคุมระดับน้ำให้เหลือ 5-10 เซนติเมตร
- ใส่ปุ๋ยตามอัตราแนะนำ พร้อมฉีดพ่นน้ำหมักชีวภาพที่ผลิตจากสารเร่งชุปเปอร์ พด.2 อัตรา 5 ลิตรต่อไร่
- เมื่อข้าวอายุ 50 และ 60 วัน ข้าวพันธุ์ไวต่อช่วงแสงที่ปลูกในดินร่วนเหนียวหรือดินเหนียว ใส่ปุ๋ยยูเรีย อัตรา 10 กิโลกรัมต่อไร่ในระยะกำเนิดช่อดอก หรือ 30 วันก่อนข้าวออกรวง
- สำหรับพันธุ์ข้าวไม่ไวต่อช่วงแสงใส่ปุ๋ยยูเรีย อัตรา 20 กิโลกรัมต่อไร่

2. นาข้าวระยะออกรวง

เร่งระบายน้ำออก และไม่ควรถั่วใส่ปุ๋ยเคมี โดยพำระวังโรคและแมลง

3. นาข้าวระยะสุกแก่

เก็บเกี่ยวข้าวและตากให้แห้งโดยเร็ว เพื่อลดความชื้นของเมล็ด

4. นาข้าวที่ได้รับความเสียหายเกือบทั้งหมด

- เมื่อน้ำลดลงจนแห้ง เตรียมดินปลูกข้าว ในฤดูปลูกถัดไป
- ไถกลบตอซังข้าวที่เหลืออยู่ในนา เพื่อให้ตอซังข้าวย่อยสลายเป็นปุ๋ยต่อไป
- กรณีที่ไม่สามารถปลูกข้าวทันตามฤดูกาล แนะนำให้ปลูกพืชปุ๋ยสด เช่น ปอเทือง อัตรา 5 กิโลกรัมต่อไร่ ไถกลบระยะออกดอก เพื่อปรับปรุงดินและเพิ่มธาตุอาหารในดิน หรือผลิตเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เอง หรือจำหน่ายเพื่อเป็นรายได้เสริม

ที่มา : กองวิจัยและพัฒนาการจัดการที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน